

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Kék-Kálló-völgye (HUHN20016) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Csipkés Roland

Demeter László

Dr. Forgács Zoltán

Hauberger Júlia

Hegyessy Gábor

Juhász Krisztina

Lukács Attila

Mizsei Edvárd

Dr. Gulyás Gergely

Dr. Sum Szabolcs

Dr. Váczi Olivér

Szél László

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1.A terület azonosító adatai	6
1.1.Név.....	6
1.2.Azonosító kód.....	6
1.3.Kiterjedés.....	6
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5.Érintett települések	7
1.6.Egyéb védeltségi kategóriák	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
2.Veszélyeztető tényezők	9
3.Kezelési feladatok meghatározása	12
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	12
3.2. Kezelési javaslatok	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése	12
3.2.2.Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	29
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések	30
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	31
3.2.5.Mellékletek.....	32
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	33
3.3.1.Agrártámogatások	33
3.3.2.Pályázatok	38
3.3.3.Egyéb.....	38
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	38
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök	38
3.4.2.A kommunikáció címzettjei	38
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	42
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	40
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése	45
1.1. Környezeti adottságok	46
1.1.1. Éghajlati adottságok	46
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	46
1.1.3. Talajtani adottságok	46
1.2.Természeti adottságok	46
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	48
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	52
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	53
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	61
1.3.Területhasználat	64
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás.....	64
1.3.2.Tulajdoni viszonyok.....	65
1.3.3.Területhasználat és kezelés.....	65
2.Felhasznált irodalom	71
3. Térképek.....	77

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1.Név

Tervezési terület neve:	Kék-Kálló-völgye kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	--

1.2.Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20016
--------------------------------	-----------

1.3.Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1504,03 ha
--------------------------------	------------

1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6260* - Pannon homoki gyepek
- 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 7230 - Mészkevelő üde láp- és sásrétek
- * kiemelt jelentőségű élőhelytípus

1.4.1.2. A területen újonnan előkerült, jelölő értéknek javasolt élőhely

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- * kiemelt jelentőségű élőhelytípus

1.4.2. Jelölő fajok

- keleti lápi bagoly (*Arytrura musculus*)
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- magyar futrinka (*Carabus hungaricus*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- ürge (*Spermophilus citellus*)
- magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis ssp. hungarica**)
- magyar nőszirm (*Iris aphylla ssp. hungarica*)
- * kiemelt jelentőségű faj

1.4.2.1. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj

- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)

1.5.Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Álmosd, Bagamér, Kokad, Létavértes

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6.Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„ Ex lege” láp	HNL123	Nagy Kaszáló-lápja	8,65 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„ Ex lege” láp	HNL187	Bocskai kert alji-rét	40,7 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„ Ex lege” láp	HNL172	Bocskai kert rétje	34,24 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„ Ex lege” láp	HNL122	Daru-láp	86,5 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„ Ex lege” láp	HNL190	Csonka-fű	12,3 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

- A terület északi része (311,62 ha) a Hajdúsági Tájvédelmi Körzettel átfed (130/2007. (XII.27.) KvVM rendelet a Hajdúsági TK védettségének fenntartásáról)

- A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat magterület övezetének (100%) része.

1.7.Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Hajdúsági Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve 1996. (A kezelési terv elkészítése még a kezelési terv dokumentációkra vonatkozó egységes követelményrendszer kidolgozása előtt történt és hivatalosan nem került elfogadásra)

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről

- Létavértes Város Önkormányzati Képviselő-testületének 9/2007. (V.29.) Ör. rendelete Létavértes város Helyi Építési Szabályzatáról

- Álmosd Község Képviselő Testületének 9/2009. (IX.24.) rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Szabályozási Terveinek elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzatának megállapításáról

- Bagamér Község Képviselő Testületének 15/2007. (X.31.) KT. rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Szabályozási Terveinek elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzatának megállapításáról

- Kokad Község Képviselő Testületének 8/2001. (X.17.) rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Szabályozási Terveinek elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzatának megállapításáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Debrecen-Halápi körzet. (**Érvényes:** 2007.01.01 - 2016.12.31). Törzskönyvi szám: 31/87/2007.

Következő tervezés éve a Debrecen-Halápi körzetben: 2017

- **Körzeti erdőterv:** Guthi körzet. (**Érvényes:** 2001.01.01 - 2011.12.31).

Következő tervezés éve a Guthi körzetben: jelenleg is folyamatban

A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Nagylétei Bocskai Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-903320-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Nyírerdő Zrt. (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-851310-3-3-0) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

Magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis ssp. hungarica*) fajmegőrzési terve. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Veszélyeztető tényezők

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (L: alacsony, M: közepes, H: nagy)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03	gyepterület kaszálása/vágása	L	2	Vérfü hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): a helytelen időpontban történő kaszálás károsítja az állományt, elpusztítja a hernyókat
A04.01	Intenzív legeltetés	M	6	sík és dombvidéki kaszálók (6510): A fajkészlet szegényedik, a terület szárazodása is erősödik, ezek miatt degradálódik az élőhely
				pannon homoki gyepek (6260*): Néhol a fajkészlet erős homogenizálódása látható
				magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis subsp. hungarica</i> *): A túllegeltetés káros az állományokra
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	1	pannon homoki gyepek (6260*): egyes helyeken megfigyelhető a felhagyás miatti cserjésedés, ami káros az élőhelyre, csökken a kiterjedése
A10.01	Sövény, bozót, cserje eltávolítása	L	2	Keleti lápi bagoly (<i>Arytrura musculus</i>): Mivel a faj fő tápnövénye a rekettyefűz (<i>Salix cinerea</i>), ezért a rekettyefűz-cserjék kivágása súlyosan károsíthatja az <i>A. musculus</i> állományait. Különösen nagy veszélyt jelent a faj populációinak fennmaradása szempontjából a bokrok július végétől következő év júniusának közepéig terjedő időszakban történő eltávolítása, hiszen a lárvák ekkor még a rekettyefűz bokrok levelein tartózkodnak, illetve ott is bábozódnak, így tömegesen pusztulhatnak el
				Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas köris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): a rekettyefűz-cserjék kivágása károsítja az élőhelyet, mivel megszűnik a mikroklíma fenntartásához szükséges árnyékoló hatás. A feltöltődés is gyorsulhat, mivel könnyebb a kiüledés
B02.01	Erdőfelújítás	L	1	magyar nőszirm (<i>Iris aphylla ssp. hungarica</i>): a talajelőkészítés várhatóan kipusztítja az állományt
E03	Szemét, hulladék	L	2	Keleti lápi bagoly (<i>Arytrura musculus</i>), vérfü hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A fajok egyes élőhelyein törmelék, valamint cserjeirtásból, továbbá egyéb hasonló beavatkozásokból származó vágástéri hulladék borította a gyepek, illetve a bokorfüzes biotópok bizonyos részeit
H01.05	Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	1,7	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), keleti lápi bagoly (<i>Arytrura musculus</i>): A térségben a faj lápos, mocsaras, üde biotópokban fordul elő, mely területeken és/vagy azok közvetlen közelében nyílt vizek (felszíni vízállások és csatornák) hálózata húzódik. Mivel ezek az élőhelyek sok helyütt mezőgazdasági területek mellett/között találhatók, és a felszíni vízbázisok is nagyrészt ilyen parcellák mellett/között helyezkednek el, ezért a felszíni vizek szennyeződése veszélyforrást jelenthet mindhárom faj élőhelyeire,
				Vérfü hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A térségben a faj lápos, mocsaras, üde biotópokban fordul elő, mely területeken és/vagy azok közvetlen közelében nyílt vizek (felszíni vízállások és csatornák) hálózata húzódik. Mivel ezek az élőhelyek sok helyütt mezőgazdasági területek mellett/között találhatók, és a felszíni vízbázisok is nagyrészt ilyen parcellák mellett/között helyezkednek el, ezért a felszíni vizek szennyeződése veszélyforrást jelenthet mindhárom faj élőhelyeire, Fontos kiemelni, hogy ez a veszélyeztető tényező a tápnövény-állományok károsítása, valamint a hangyafészkek egyidejű mérgezése esetén a <i>M. teleius</i> fokozott mértékben, többszörösen sújthatja.
				Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas köris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*), mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230): a diffúz szennyezés eutrofizációt okoz, degradálja a semlyéknövényzetet
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	0,63	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfü hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): Az inváziós fajok megjelenése és terjedése azért káros, mert fokozatosan fokozatosan kiszorítják a tápnövények, valamint a nektárforrásul szolgáló virágos növények állományait, és emiatt szűkítik a lepkék életterét, valamint a populációk szaporodási képességét
				Keleti lápi bagoly (<i>Arytrura musculus</i>): Az özönfajok gyors ütemű terjedése megfigyelhető az faj egyes élőhelyein is. E veszélyforrás által érintettek egyrészt azok a fűzlápok, melyek ki vannak téve a mezőgazdasági tevékenységek káros hatásainak, valamint azok a területek, amelyeken a rekettyefűz-bokrok szakszerűtlen vagy túlzott mértékű irtására kerül sor.

				Eurosibériai erdőszyeptölgyesek tölgyfajokkal (9110*): a terület fertőzött akáccal, ami az aljnövényzet degradálódását okozza, mivel nitrogént gyűjt magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis subsp. hungarica</i>*): Az állomány egy része akácos szegélyterületekre húzódott. Ezeken a helyeken azonban az akác spontán ráterjedése rontja az élőhelyi feltételeket.
J02.05.02	Belvízviszonyok megváltoztatása	M	8,3	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): Mivel a térségben a faj vizenyős, lápos, mocsaras élőhelyeken él, és ezek közvetlen környezetében sok helyütt intenzív mezőgazdasági tevékenység folyik, ezért fennáll a reális veszélye annak, hogy e biotópok különböző káros hatások miatt (például azért, mert a környező területek talajának mozgatása, feltörése, illetőleg a gyepgazdálkodás jellege miatt a vizes élőhelyek környezetében felerősödik a talajvíz diffúziója) vízbázisukból többet vagy gyorsabban veszítenek, mint amennyit egyébként a természetes folyamatok indokolnának. A Natura 2000 területen jelentős mértékű fenyegetést jelent a belvíz. A Bagamér – Vámospércs összekötő úttól északra található a Bagaméri I.-, valamint a Bagaméri II. sz.-víztározó. Csapadékosabb időjárású években feltöltik a tározókat, aminek következtében számos élőhely jelentős kiterjedésű, és tartós vízborítás alá kerül. Keleti lápibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): Mivel a térségben a faj vizenyős, lápos, mocsaras élőhelyeken él, és ezek közvetlen környezetében sok helyütt intenzív mezőgazdasági tevékenység folyik, ezért fennáll a reális veszélye annak, hogy e biotópok különböző káros hatások miatt (például azért, mert a környező területek talajának mozgatása, feltörése, illetőleg a gyepgazdálkodás jellege miatt a vizes élőhelyek környezetében felerősödik a talajvíz diffúziója) vízbázisukból többet vagy gyorsabban veszítenek, mint amennyit egyébként a természetes folyamatok indokolnának. sík és dombvidéki kaszálók (6510): a csatornázás okozta száradás területi csökkenést okoz Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas köris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) (91E0*), mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230): a lecsapolások miatt hosszú távon az élőhely egyre kisebb területekre szorul vissza, a száradás területi csökkenést okoz
K01.03	Kiszáradás	M	4,6	mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), sík és dombvidéki kaszálók (6510), enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas köris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) (91E0*): hosszú távon az élőhely egyre kisebb területekre szorul vissza, a száradás területi csökkenést okoz Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), keleti lápibagoly (<i>Arytrura musculus</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): Az utóbbi legalább egy évtized során hazánk éghajlata némiképpen megváltozott: lassú, ám tendenciaszerű felmelegedés tapasztalható, ami helyenként – még egyes, rendkívül csapadékos évek átlagával együtt is – a vizes élőhelyek kiterjedésének mérsékelt ütemű, de jól érzékelhető csökkenését idézte elő. vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>): az élőhelyeik kiszáradása csökkenti a szaporodóhelyek és élőhelyek kiterjedését. Eurosibériai erdőszyeptölgyesek tölgyfajokkal (9110*): a terület száradása a fák kiszáradását is okozza, illetve nehézzé teszi az erdő felújítását, kedvez az idegenhonos akácnak.
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	M	2,5	sík és dombvidéki kaszálók (6510), pannon homoki gyepek (6260*): a becserjésedéssel a gyep elveszíti gyeppjellegét, területi csökkenést szenved Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nedves rétek intenzívebb kaszálása és legeltetése, a természetvédelmi célú kezelések elmaradása, valamint a lepkefajok élőhelyeinek környezetében lévő parcellákon végzett mezőgazdasági tevékenységek hatásai azt eredményezik, hogy ezen biotópok növényzete egyre több helyen degradálódik, fajkészlete idővel sok helyütt leromlik, beszűkül. Mindez egyebek mellett a nektárforrásul szolgáló virágos növények számának csökkenésében, és/vagy a gyomok, özönfajok arányának emelkedésében mutatkozik meg leginkább Keleti lápibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): Az A. musculus élőhelyein bekövetkező szukcessziós folyamatok legfőbb katalizátora a fűzlápok vízháztartásának, talajának, illetve növényzetének tönkretétele, így különösen a biotóp kiszáradását okozó tevékenységek, valamint a rekettöfűzések eltávolítása Vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): jelenleg az egész Natura 2000 területen alig található jó állapotú <i>Sanguisorba officinalis</i> állomány, annak ellenére, hogy a növényt több helyen is megtaláltuk. A mezőgazdasági fenyegetettség mellett jelentős a

				cserjésedés negatív hatása, valamint ennek eredményeként a gyepek természeti állapotában tapasztalható nagymértékű romlás. A bokrok, fák – és sok helyütt egyéb özönnövények – fokozott ütemű terjedése jelentősen csökkenti a gyepek lágyszárú fajkészletének diverzitását, így ennek következményeként a <i>M. teleius</i> élőhelyei lassanként feldarabolódnak, majd becserjésednek, és szélsőséges esetben végül megszűnnek
K05.02	növények csökkenő termékenysége / genetikai leromlása (endogámiát is beleértve)	L	0,3	magyar nőszirm (<i>Iris aphylla ssp. hungarica</i>): az egyedszám kritikusan alacsony, ezért genetikailag sérülékeny
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	Gyepterület átalakítása szántóvá	L	1	ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Potenciális veszélyforrás, ürgeélőhely megszűnése
B02.01.02	Erdő felújítás idegenhonos fajokkal	L	1	Keleti lápi bagoly (<i>Arytrura musculus</i>): Ez a tényező a rekettyefűz-lápokkal mozaikos erdős élőhelyein jelenthet komoly veszélyt az <i>A. musculus</i> állományaira, hiszen egy-egy erdőtag felújítása esetén a fás vegetáció jellemzően teljes egészében letermelésre kerül, azaz nem csak a fák, hanem a bokrok is eltűnnek a területről, az idegenhonos fajok betelepítése pedig a lepkepopuláció egyidejű eltűnését eredményezi.
B02.02	Nevelő vágások és egyéb tisztítások	L	2	Keleti lápi bagoly (<i>Arytrura musculus</i>): Ha a faj élőhelyein végrehajtott cserjetisztítás a rekettyefűz-bokrok eltávolításával jár, akkor ennek következtében megszűnik a lárvák táplálékforrása, és mindez a populáció súlyos károsodását vagy eltűnését eredményezheti a területről.
B03	Erdészeti kitermelés újraterelítés vagy természetes felújítás nélkül	L	1	Keleti lápi bagoly (<i>Arytrura musculus</i>): A faj rekettyefűz-lápokkal mozaikos élőhelyein végrehajtott fakitermelés eleve komoly veszélyt jelent a faj populációira, hiszen megszünteti a lepkék számára optimális élőhelyi struktúrát, valamint negatív hatással lehet a biotóp üde mikroklimájára. A kártétel mértéke még jelentősebb akkor, ha az erdészeti kitermelés a lepkefaj tápnövényéül szolgáló rekettyefűz bokrok kivágásával is együtt jár.
K05.01	állatok csökkenő termékenysége/genetikai leromlása (beltersztés)	L	1	ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Feltételezhető veszély, a meglévő populáció elszigeteltsége miatt genetikailag is sérülékeny.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Kék-Kálló-völgye kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain találhatók.

A természetvédelmi célállapot és a hozzá rendelt célkitűzések:

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének és a jelölő fajok állománycsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, vízgazdálkodáshoz és erdőgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A vízgazdálkodási oldalról a cél a jelölő élőhelyek és a fajok állományainak fenntartása érdekében a terület vizeit a Kállóba vezető árkok, csatornák és maga a Kálló (Nagy-ér, György-ér, II. sz. főfolyás, Konyári-Kálló) drénező hatásának csökkentése, a kotrások, vízi növényzet irtások visszaszorításával és záró műtárgyak létesítésével a cél

A gyepgazdálkodás oldaláról a cél a lápréti és mocsárréti élőhelyek fennmaradása érdekében olyan kaszálási és legelési rendszer fenntartása, amely meggátolja ezek becserjésedését, illetve elősegíti a leginkább fajgazdag állapot kialakítását, továbbá a kaszálások időpontjának a jelölő fajok életciklusához való igazítása. A lápi zsombékos és fűzlápi élőhelyek területcsökkenésének kiküszöbölésére a kaszálás-legeltetés kizárása a területükről, a cserjések meghagyásával, továbbá az inváziós növényfajok (aranyvessző fajok (*Solidago spp.*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), zöld juhar (*Acer negundo*)) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása. A kaszálások időpontjának a jelölő fajok életciklusához való igazítása. A mozaikosság fenntartása érdekében az üde cserjések meghagyása.

Az erdőgazdálkodás oldaláról a célokat a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése szolgálja.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A terület egészére vonatkozó általános kezelési javaslatok

- A pannon homoki gyepek (6260*) fennmaradása érdekében a legelés fenntartása úgy, hogy biztosítsa az élőhely jó állapotát. Olyan legeltetési rendszer kidolgozása, amely az élőhelyen előforduló jelölő növény (magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*), magyar

nőszírom (*Iris aphylla* ssp. *hungarica*)), és állatfajok (magyar futrinka (*Carabus hungaricus*), ürge (*Spermophilus citellus*)) állományainak fennmaradását biztosítja.

- Az unikális mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) és a jelölő keleti lápi bagoly (*Arytrura musculus*) fajok állományainak fennmaradása érdekében a lápi élőhelyeken a bolygatás, gazdálkodás megakadályozása, továbbá a vízben és a vizes élőhelyeken élő jelölő állatfajok (vöröshasú unka /*Bombina bombina*/, mocsári teknős /*Emys orbicularis*/) állományainak fennmaradása érdekében is a belvízelvezető, lecsapoló funkciójú csatornák szükségességének vizsgálata, záró műtárgyak létesítési lehetőségeinek vizsgálata a drénező hatás csökkentésének érdekében.
- Ugyancsak a jelölő keleti lápi bagoly (*Arytrura musculus*) állományainak fennmaradása érdekében a rekettöfűz-lápokon a cserjeirtás módjának szabályozása.
- A mocsárréti (sík- és dombvidéki kaszálórét - 6510) élőhelyek, ezzel párhuzamosan az ezeken előforduló jelölő állatfajok (nagy tűzlepke /*Lycaena dispar*/, vérfű-hangyaboglárka /*Maculinea teleius*/) állományainak fennmaradása érdekében a megfelelő mértékű kaszálás-legelés rendszerének kidolgozása, fenntartása, a vésztározással érintett területeken a tározás idejének csökkentése.
- Az euro-szibériai erdősztyeppölgyesek (91I0*) fennmaradása, kiterjedésének növelése érdekében az inváziós, illetve tájidegen fajok (akác (*Robinia pseudoacacia*), kései meggy (*Prunus serotina*)) uralta, tervezett erdőkben fajokcsere őshonos, a tájra, és élőhelyekre természetesen jellemző fajokra. Amennyiben ezen inváziós fajok őshonosak mellett elegyben vannak jelen, folyamatosan eltávolítandók, sarj- és újulatképződésük megakadályozandó. Az érintett, legalább karakterében őshonos fajfajú (természetes, féltermészetes) erdőfoltokban olyan erdőkezelési módszer bevezetése, mely a folyamatos erdőborítást (tarvágás, teljes talaj-előkészítés és tuskózás mellőzése), valamint az idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú meglétét is biztosítja.

3.2.1.2. Kezelési egységek – KE

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a

jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javaslunk, illetve az élőhelyfejlesztési, kutatás-monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

KE-1 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** a Létavértesi Víztorozó. A terület fő tömbjétől különálló foltban elhelyezkedő, mesterségesen (a rajta átfolyó éren kialakított duzzasztással) kialakított síkvidéki tározó. Kiterjedése mintegy 35 ha. Jelenleg felületének nagy része sűrű nádas-gyékényes. Állandó gazdálkodás nem folyik rajta, horgászati hasznosításának kialakítása folyamatban van.

(2) Érintettség vizsgálata

- Élőhelyek: álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos (V14). (Magyarázat: a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal való egyeztetés szükséges ilyen munkálatok esetében)
- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos (V19).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Az összefüggő nádas esetleges aratásával kapcsolatban egyeztetés szükséges az illetékes nemzeti park igazgatósággal a nádi énekesmadarak költésének elősegítése érdekében. Az értékes, védett fajt (fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*)) tartalmazó hínarasok irtása nem kívánatos. Az idegenhonos halfajok telepítésének tiltása azért szükséges, mivel azok a közösségi jelentőségű halfajok (szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*)) fennmaradását is veszélyeztetik.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: nádasok, nem zsombékoló magassásosok, nyíltabb lápi zsombékosok, harmatkásások. A terület legmélyebb térszínein, medermaradványokban, laposokban, teknőkben kialakult vizes élőhelyek, szórványosan mindenütt előfordulnak.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4), nem zsombékoló magassásrétek (B5)
- Natura 2000 élőhelyek: mészkezdvelő üde láp- és sásrétek (7230) (részben)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Helyenként a rekettyefűz-egyedek irtására van szükség, ahol a zsombékosokat túlságosan benövik. Az irtás csak speciális módszerekkel történhet, (pl. kézi (motorfűrész) cserje eltávolítás foltokban (a talajt érintő durva beavatkozás már károsítást jelenthet a faj szempontjából és a zsombékos szerkezet szempontjából is) tekintettel arra, hogy a jelölő keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) tápnövénye és a faj előfordul a területen.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos (V67).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező vízfolyásokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvízes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez ugyancsak szükséges volna a jelölő élőhely (mészkezdvelő üde láp- és sásrétek - 7230) állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-3, KE-5, KE-11 kezelési egységekben is megjelenik, és a 3.2.1.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások című fejezetben is kifejtjük.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A 7230 kódú jelölő élőhely mai és egykori, leromlottabb állományai esetében zavartalanságot kell biztosítani a hosszú távú fennmaradás érdekében. Ugyancsak szükséges lenne a felszínközeli víz szintjének megtartása.

KE-3 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** a buckaközök legmélyebb térszínein, legvédebb zugaiban kialakult és máig megmaradt fűzlápok, amelyek valójában több szintű élőhelyek, általában jelentős maradvány-élőhelyek mozaikjai. Szórványosan a teljes területen előfordulnak. Ezeken kívül egy égeres láperdő tartozik ide Létavértes közelében, amely üzemtervezett erdő.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: fűzlápok (J1a), láp- és mocsárerdők (J2), lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4), nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), nem zsombékoló magassásrétek (B5), kékperjés rétek (D2), patakparti és lápi magaskórósok (D5)
- Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőrös (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*), mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), kékperjés láprétek meszes, tűzeges vagy agyagbemosódásos talajon (*Molinion caeruleae*) (6410)
- érintett erdőrészek: Létavértes 113/A, 113/B. Kokad 1/VA.

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az üzemtervezett erdőrészek esetében is gazdálkodásmentesség lenne a célravezető a jelölő élőhely (91E0*) védelme érdekében, az erdőtervben meghatározott tarvágás utáni felújítás helyett.

Javasoljuk, hogy foltokban a rekettyefűz-egyedek irtását végezzék el, ahol a legértékesebb lápi magaskórósokkal, zsombékosokkal, vagy láprétekkel érintkeznek. Az irtás csak speciális módszerekkel történhet, (pl. kézi (motorfűrészes) cserje eltávolítás foltokban (a talajt érintő durva beavatkozás már károsítást jelenthet a faj szempontjából és a zsombékos szerkezet szempontjából is) tekintettel arra, hogy a rekettyefűz a fokozottan védett, és jelölő keleti lápi bogoly (*Arytrura musculus*) tápnövénye és a faj jelentős állományai fordulnak elő a területen. A faj állománya szempontjából:

- Káros bármely olyan tevékenység, amely a lápok vízháztartásának rontásával, a terület kiszáradásával jár (például: vízelvezető árkok, csatornák létesítése).
- Az élőhelyek természeti állapotának, valamint speciális mikroklímájának megőrzése érdekében kerülni kell a fűzlápok közvetlen környezetének intenzív művelését.
- Káros a fűzlápok monokultúrákkal (például: fehér nyár, akác, fenyő) történő részleges vagy teljes felváltása.
- Kerülni kell a vadetést (különös tekintettel a takarmány szórásával járó módszerekre), továbbá az intenzív állattartást.
- Káros a lápok akár részleges, akár teljes felszántása, valamint bármely talajmozgatással járó tevékenység.
- Káros a vegyszerek (műtrágya, permet, gomba- és/vagy rovarölő anyagok) használata.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

Az üzemtervezett erdőrészekre kötelezően betartandók a körzeti erdőterv előírásai:

Debrecen-Halápi körzet. (Érvényes: 2007.01.01 - 2016.12.31). Törzskönyvi szám: 31/87/2007.

Guthi körzet. (Érvényes: 2001.01.01 - 2011.12.31).

A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos (V67).
- A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető. (VA03).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező vízfolyásokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez szükséges volna a közösségi jelentőségű élőhelyek (7230, 91E0*) állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-2, KE-5, KE-11 kezelési egységekben is megjelenik, és a 3.2.1.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások” című fejezetben is kifejtjük.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A fűzlápok, önmagukban, mint élőhelyek (91E0) is a terület legfontosabb elemei közé tartoznak, de szintén igen fontosak, mint a Natura adatlapon „A” kategóriával szereplő keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) élőhelyei.

A fűzlápi élőhelyek zavartalansága prioritást élvez, de az érintkező, ugyancsak nagyon értékes élőhelyek védelme érdekében helyenként a cserjék ellenőrzött irtására is szükség lehet.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: a területen található erdők, hazai fajok, akácosok, nemes nyárasok, fenyvesek. Hazai vagy idegenhonos fafajokból álló fasorok, facsoportok. Részben az Országos Erdészeti Adattárban nyilvántartott területek. Egy részük országos jelentőségű védett természeti területen található (Hajdúsági Tájvédelmi Körzet). A kezelési egység területén túlnyomó részben akácosok jellemzőek.

(2) Érintettség vizsgálata

- Élőhelyek: őshonos fafajú fiatalosok (P1), újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3), vágásterületek (P8), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), üde és nedves cserjések (P2a)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- érintett erdőrészek: Bagamér: 12/H, 95/A, 95/B, 95/C, 95/D, 95/E, 12/J, 12/K, 53/A, 53/B, 58/D2, 73/A, 73/B, 73/C. Álmosd: 3/A, 3/B, 3/C, 3/D1, 3/D3, 3/D4, 3/E, 3/F1, 3/F2, 3/G, 3/H, 3/I1, 3/I2, 3/VA1, 3/VA2, 3/VA3, 3/VA4, 3/VA5, 1/A, 1/B, 1/C, 1/CE, 1/VF, 4/A, 2/J, 2/K, 2/L. Kokad: 1/A, 1/VA, 1/B, 1/C, 1/D, 1/E, 1/F, 1/G, 1/H, 3/A, 4/R, 4/S. Létavértes: 106/B, 106/C, 106/D1, 106/D2, 106/E, 106/F, 106/G, 106/H, 106/I, 106/J, 106/K, 106/L,

106/M, 106/N, 106/O, 106/P, 106/Q, 106/R, 107/A, 107/B, 107/C, 107/D, 108/A, 108/B, 108/C, 108/D, 108/E, 109/A, 109/B, 109/C, 109/D, 109/E, 109/F, 109/G, 109/H, 111/A, 111/B, 111/C, 111/D, 111/E, 111/F, 111/G, 4/A, 9/A, 9/TI, 112/A, 112/B, 112/C, 112/D, 112/E, 112/NY2, 112/NY3, 112/NY4.

Védett természeti területet érintő erdőrészetek: Bagamér 12/H, 12/J, 12/K és az Álmosd 1/A, 1/B, 1/C, 1/CE, 1/VF, 4/A erdőrészetek.

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A Natura 2000 terület üzemtervezett erdőállománya alrészleteinek jelenlegi fatípusai többfélék, de domináns az akác és a fenyő. A távlati célállományok között is a leggyakoribb az akác, csak elvétve szerepelnek hazai fajok. A körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás ott folytatható, ahol hazai fajok szerepelnek célállományként. Ahol a célállomány akác, nemes nyár, vagy fenyő, javasolt ugyancsak hazai fajokra áttérni (kocsányos tölgyes, elegyes kocsányos tölgyes vagy hazai nyáras, elegyes hazai nyáras).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv: Debrecen-Halápi körzet. (Érvényes: 2007.01.01 - 2016.12.31). Törzskönyvi szám: 31/87/2007.
Guthi körzet. (Érvényes: 2001.01.01 - 2011.12.31).
A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.
- Védett természeti területen fekvő erdők (ilyen üzemtervezett erdők a kezelési egység területén a Bagamér 12/H, 12/J, 12/K és az Álmosd 1/A, 1/B, 1/C, 1/CE, 1/VF, 4/A erdőrészetek) esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése (E05).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51).
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárazzás) történő megakadályozása.(E83).
- A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni (VA02).

(5) Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az erdőrészek nagy részének a célállománya akác, nemes nyár, vagy fenyő. Ezekben javasolt a felújítás során a fafajcsere, javasolt ugyancsak hazai faállománytípusokra áttérni (kocsányos tölgyes, elegyes kocsányos tölgyes vagy hazai nyáras, elegyes hazai nyáras).

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A jelenleg faállománnyal borított terület nagyrészt tájidegen fajokból áll. A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Továbbá a jelölő euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0*) élőhely kiterjedése is növelhető lenne. A hazai fajok több közösségi jelentőségű fajnak (nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)) nyújtanak élőhelyet, amelyek állományai növekednének.

A vadállomány túlzottan magas példányszáma nemcsak az erdők felújítását gátolja. A Kék-Kálló-völgyének gyepein élő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) populációk szempontjából is általános érvényű veszélyforrást jelentenek a túltartott vadállomány által okozott károk. Különösen a vaddisznók okoznak jelentős károkat a gyepekben, mivel élelem után kutatva nagymértékben feltúrják a talajt.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: elsősorban kaszálóként és legelőként fenntartott mocsárrétek és láprétek, üde magaskórósok, vagy jellegtelen nedves gyepek és vizes élőhelyek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: mocsárrétek (D34), kékperjés kiszáradó láprétek (D2), lápi magaskórósok (D5), jellegtelen vizes élőhelyek (OA), jellegtelen nedves gyepek (OB) (részben Natura 2000 élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: sík- és dombvidéki kaszálók (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510), kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A kezelési egység területén a jelölő élőhelyek állapotán sokat javítana, ha a kaszálásnak prioritása lenne a legeltetéssel szemben. Azonban a kezelési egység egy része (Létavértes külterület) tradicionális marhalegelő, ahol nem a legelés kizárására kell törekedni, hanem a legelőnyomás csökkentésére, legelészárított területek létrehozásával, esetleg az állatlétszám csökkentésével.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22)
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY59).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44). (Magyarázat: a legelés intenzitásának szabályozására van szükség a mélyebben fekvő, kissé túlhasznált mocsárrétek, kékperjések esetében).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- A legelés kizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)
- 20-30% kaszátatlan terület meghagyása parcellánként. (GY96)
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92)
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges (GY104)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező vízfolyásokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvízes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez szükséges volna a közösségi jelentőségű élőhely állapotának javításához. A fejlesztési javaslat aKE-2, KE-3, KE-11 kezelési egységekben is megjelenik, és a 3.2.1.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások” című fejezetben is kifejtik.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Az értékes mocsárréti és lápréti élőhelyek esetében az igen kíméletes és mozaikos kaszálás az a gazdálkodási forma, amely a közösségi jelentőségű sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) – 6510 és kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) élőhelyeket () hosszú távon igen jó állapotban tartja. A legelést nem lehet azonban kizárni, mert az állattartás érdekei megkívánják a legelőterületek fenntartását is. A szabályozott, esetleg korlátozott kaszálás-legelés elősegíti a kezelési egység területén a jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok állományainak fennmaradását is. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a kezelési egység területén, bizonyos helyszíneken az előírás-sorokban meghatározottaknál szigorúbb előírásokat is

megfogalmazhat: egyes parcellákban csak a kétévenkénti egyszeri kaszálás fogadható el, és a parcella 60%-át kaszátlanul kell hagyni. Kímélendők a kékperjés állományok a zsombékképződés elősegítése miatt, vagy a lápi magaskórós állományok.

A kaszálási terv és a legeltetési sűrűség egyeztetése során a természetvédelmi kezelő határozza meg azokat a helyszíneket, amelyek esetében a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) vagy a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) érdekében különösen fontos egy-egy javaslat betartása. A vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) szempontjából a legeltetés nem megfelelő kezelési mód, és a kaszálási időpont is kritikus, ezen felül a mozaikos kaszálás időben és térben való mozaikosságot is jelent (felhagyott és intenzív foltok váltakozása javasolt). Legelőnytelenebb, ha június közepe után kaszálnak még, és ha szeptember előtt már kaszálnak (tisztítókaszálás). A lepke-hangya specifikus kapcsolat miatt a hangyagazda fajt érintő bolygatás is befolyásolja a populáció fennmaradását. Igen szerencsés volna a szeptemberi kaszálás ezeken a területeken.

A hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) állományának fennmaradása érdekében ugyancsak megelőzni kellene a rétek teljes területen történő lekaszálását.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: változatos állapotú nyílt és zárt homoki gyepek, az egészen száraz buckatetői helyzettől a xeromezofil állapotig, amelyeket elsősorban legeltetéssel tartanak fenn. A terület egészen elterjedt, domináns élőhely.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: nyílt homokpusztagyepek (G1), homoki sztyeprétek (H5b), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), jellegtelen üde gyepek (OB), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon homoki gyepek (6260*))

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás (GY19).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44). (Magyarázat: a legelés intenzitásának szabályozására van szükség ott, ahol jelölő közösségi jelentőségű növényfajok (magyar kökörccsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica**), homoki nőzirom (*Iris humilis* subsp. *arenaria*)) előfordulnak).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- A legelésbiztosított területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).

- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).

Magyarázat az önkéntesen vállalható előírásokhoz:

A szarvasmarhával történő legeltetésnek legyen prioritása a kaszálással szemben.

A legeltetést a magasabb fűhozamú részeken szarvasmarhafélékkel, elsősorban őshonos fajtákkal (pl.: magyar szürkemarka, magyar tarka szarvasmarha), a kopárabb nyílt gyepterületeken juhokkal javasoljuk végezni, főképp ott, ahol jelenleg az ürge (*Spermophilus citellus*) állományai megtalálhatók.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A homoki gyepek esetében legeltetés az a gazdálkodási forma, amely a jelölő élőhely (pannon homoki gyepek – 6260*) állapotának hosszú távú fennmaradását elősegíti. A kezelés ugyancsak elősegíti a kezelési egység területén a jelölő ürge (*Spermophilus citellus*) állományainak fennmaradását. Szabályozott intenzitású legeltetés szükséges a közösségi jelentőségű magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*), homoki nőszirm (*Iris humilis subsp. arenaria*) növényfajok állományainak fennmaradásához is. A magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) állományának fenntartása és megőrzése a különösebb élőhelykezelést nem igényel, mivel – főként irodalmi adatok alapján – kezeletlen és művelt, de felhagyott területeken is megtalálja életfeltételeit, ami a faj nagy tűrő- és életképességét bizonyítja. Azonban ügyelni kell az akác, a siskánádtippan és a selyemkóró elburjánzására, főként az élőhelyek határai mentén, ahonnan ezek az adventív, erőszakosan terjedő fajok könnyen elboríthatnak egy-egy területrészt, csökkentve a faj élőhelyének nagyságát.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: ezüsthársas-tölgyes Bagamér külterületén. Kiterjedése 4,6 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5)
- Natura 2000 élőhelyek: euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0*)
- érintett erdőrészlet: Bagamér 12/I. Védett, a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet része

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

Az erdőrészlet célállománya a körzeti erdőterv szerint egyéb lomb elegyes-hazai nyaras, a felújítás jellege nincs meghatározva. Az erdőterv szerinti gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg. Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), ezüst hárs (*Tilia argentea*), mezei

szil (*Ulmus minor*), mezei juhar (*Acer campestre*), szürke nyár (*Populus x canescens*), fehér nyár (*Populus alba*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), kányabangita (*Viburnum opulus*).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv: Debrecen-Halápi körzet. (Érvényes: 2007.01.01 - 2016.12.31). Törzskönyvi szám: 31/87/2007.
Guthi körzet. (Érvényes: 2001.01.01 - 2011.12.31).
A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása (E49).
- Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10).
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása (E17).
- A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni (VA02).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A maradvány erdőállomány fennmaradása a Natura terület egyik legfontosabb feladata, így a felújítást igen körültekintően kell megoldani.

KE-8 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** száraz és nedves cserjések, elsősorban az egybibés galagonya és a rekettyefűz cserjései. Szórványosan, kisebb állományokban fordulnak elő a teljes területen.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), üde és nedves cserjések (P2a), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem zsombékoló magassásrétek (B5), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), nem őshonos fajok spon-tán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Foltokban a rekettyefűz-egyedek irtására van szükség, ahol a legértékesebb lápi magaskórósokkal érintkeznek. Ugyancsak meg kell akadályozni az összefüggő rekettyefüzesek létrejöttét, valamint azt, hogy az összefüggő magassásosokat a létrejövő fás vegetáció kis foltokra fragmentálja, a hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) állományainak fennmaradása érdekében. Az irtás csak speciális módszerekkel történhet, (pl. kézi (motorfűrészes) cserje eltávolítás foltokban (a talajt érintő durva beavatkozás már károsítást jelenthet a faj szempontjából és a zsombékos szerkezet szempontjából is) tekintettel arra, hogy a fokozottan védett és jelölő keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) tápnö-vénye és a faj előfordul a területen.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28). (Magyarázat: a gyepekkel érintkező, sőt gyepek elcserjésedésével keletkezett galagonyás cserjéseket meg kell bontani, hogy újra alkalmasak legyenek a gyepeknek megfelelő kezelésre)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22) (Magyarázat: a cserjések meg-bontott részeit újra gyepként kell kezelni.)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem me-rülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén lévő galagonyás cserjések gyepek spontán cserjésedésével jöttek létre. Ezek esetében a cserjés megbontása és kezelésének megkezdése a jelölő élőhelyek (sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) – 6510, pannon homoki gyepek – 6260*) kiterjedésnek növelését segíti elő. Továbbá elősegíti a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok megfelelő élőhelyeinek növekedését..

A rekettyefüzes cserjések azonban a fokozottan védett és jelölő keleti lápi bagoly (*Arytrura musculus*) élőhelyei, így azok irtására csak korlátozottan van lehetőség.

KE-9 kezelési egység

(1) Meghatározása: szántók, ugarok, vetett gyepek és új telepítésű gyümölcsösök

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2), egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), vetett gyepek, füves sportpályák (T5), extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8), fiatal parlag és ugar (T10)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos (SZ13).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Szántó füves élőhellyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel (SZ55). (Magyarázat: lásd az „élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés” bekezdésben és a 3.2.2. fejezetben)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet, amely a jelölő élőhelyek kiterjedését növeli (sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) – 6510, kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinia caerulea*) – 6410, pannon homoki gyepek – 6260*). Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében az önkéntesen vállalható előírások betartása. Az elszántott területek részeként az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 területen belül a vegyszerhasználat és a tápanyagutánpótlás csökkentése elősegíti a jelölő fajok és élőhelyek fennmaradását. A kezelési egységbe tartozó elszántott területek korábban a jelölő élőhelyek (sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) – 6510, kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) – 6410, pannon homoki gyepek – 6260*) állományai voltak. Beszántásukkal veszítettek kiterjedésükből, az eredeti állapot helyreállítása szükséges. Növelhető a jelölő lepkefajoknak alkalmas élőhelyek kiterjedése.

KE-10 kezelési egység

(1) Meghatározása: rontott élőhelyek: gyomos területek, tanyák, tanyaromok, jószágállások, karámok, hodályok, földutak, műutak, anyagnyerők

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: lágyszárú özönfajok állományai (OD), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG), telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak (U7), tanyák, családi gazdaságok (U10), út- és vasúthálózat (U11)
- Natura 2000 élőhelyek:

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20). (Magyarázat: a kezelési egység területén lévő gyepekre vonatkozik)
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell (GY108).

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területének kezelésével azt szükséges elérni, hogy gyomosodás, inváziós növényfajokkal való fertőzés ne kezdődhessen a természetközeli élőhelyek terhére. Kaszálással fenn kell tartani a területek rendezettségét.

KE-11 kezelési egység

(1) Meghatározása: csatornák, árkok (és ezek részsűin felnőtt cserjések és fasorok). Ide tartoznak a területen hosszában végigfolyó György-ér, Nagy-ér (II. sz. főfolyás), 7. mellékfolyás, illetve a lecsapoló árkok, belvízcsatornák.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), galagonyás-kökényesborókás száraz cserjések (P2b)
- Natura 2000 élőhelyek:

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása (E29).
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is (E30).

Magyarázat az önkéntesen vállalható előírásokhoz: az erdős előírássorokat a vízfolyásokat kísérő fa- és cserjesorokraadtuk meg.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.1.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.1.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A vízfolyásokat kísérő fasorok esetében is cél, hogy idős őshonos fafajokból álljanak, mivel ezek is a xylofág nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) és nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) fajoknak szolgáhatnak élőhelyül.

A kezelési javaslatokat a 3.2.1.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben indokoljuk.

3.2.1.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

Az egész Natura területen nagyjából ÉK-DNy irányban keresztülfolyik a Kék-Kálló (Konyári-Kálló, Nagy-ér, György-ér), amelybe a buckaközi laposokból további mellékvízfolyások csatlakoznak.

A Kék-Kálló völgyének, illetve a Fülöpi-ér (7. sz mellékfolyás) völgyének egy része továbbá árvízi vésztározóként üzemel (Bagaméri I. és Bagaméri II. vésztározók).

A kezelési előírások ezekkel a vízfolyásokkal kapcsolatban fogalmazhatók meg, amely a KE-11 kezelési egységet alkotják.

Kezelési javaslatok:

Partkezelés: a rézsűkön és rézsütetőkön a meder hossz-szelvényének nagyobb részében cserjés-fás szegélyvegetáció található. Ez a szegélyvegetáció több szakaszon ligetes jellegű, őshonos fákkal, főként törékeny füzekkel. Az élőhelytérkép elkészítésekor ezt a szegélyvegetációt egy egységnek véve értelmeztük és térképeztük. Ennek következtében a kisvízi meder és a parti vegetáció élőhelyei kis mértékben átfednek. A parti vegetáció hosszú és keskeny élőhelyfoltjai jellemzően cserjések és faszorok, sok idegenhonos fával (főleg vörös kőris).

A faszoroknak és cserjéseknek a meghagyására törekedni kell, de a tájidegen fafajokat szükséges volna kiszálalni.

Kotrás, üledékkitermelés: A meder jelenlegi állapotában jellemző az üledékfelhalmozódás. Az üledékfelhalmozódás előrehaladtával várható a vízügyi kezelő részéről a meder vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében az üledékkitermelésre vonatkozó igény.

Javasolt időbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése szempontjából élővilágvédelmi szempontból javasolható időpont a július 15.-november 01. közötti időszak.

Javasolt térbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen ún. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder kereszt-szelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemkötti ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder kereszt-szelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet változatlan formában kerüljön megőrzésre.

Vízvisszatartás, medertározás: a Kék-Kállónak csapoló-drénező hatása van a környező területekre. A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a felszínközeli víz szintjének. A „Kisvízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén”, azonosítószáma KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0009 pályázat keretén belül épült vízvisszatartó műtárgy a Kállón. Javasoljuk megvizsgálni, hogy lehetséges-e további változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése a meglévőn kívül a Natura 2000 területen belül, úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ne okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani. Ennek kimérésére természetesen geodéziai felmérésre van

szükség. A kezelési javaslatnak a KE-2, KE-3 és KE-5 kezelési egységekre is pozitív hatása van, és ezen keresztül pozitív hatása van a nedves élőhelyekhez kötődő jelölő lepkefajokra is. Konkrétan javasolható helyszín a medertározás kivitelezésére a Fülöpi-éren a Bagaméri II. véstározó záróműtárgya.

Ugyancsak nagyon fontos a lápmedencék vízellátottságának javulása a hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) érdekében is.

Véstartozó működtetése: szükséges volna annak vizsgálata, hogy lehetséges-e a Bagaméri II. tározó működésének leállítása úgy, hogy belvízvédelmi problémát ne okozzon.

A Fülöpi-ér - Kék Kálló medrének bővítése: javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy a Fülöpi-ér torkolati szakasza mentén van-e lehetőség a meder kiterjesztésére. Az ér medrét holt meder-maradvány kíséri, amely jelenleg is vizes élőhelyként funkcionál. Ha van rá lehetőség, akkor ennek a mederszakasznak a Fülöpi-ér vizéből történő árasztását javasoljuk megkezdeni. A javaslat a KE-2 kezelési egység területét is érinti.

A javaslatok indoklása:

A Kék-Kálló mentén húzódó igen értékes lápi cserjés, zsombékos és gyepi jelölő és közösségi jelentőségű élőhelyek (Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta liget-erdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) - 91E0*, mészkedvelő üde láp- és sásrétek - 7230, sík-és dombvidéki kaszálórétek - 6510) hosszú távú fennmaradásához elengedhetetlen a talajvíz (felszínközeli víz) magas szinten tartása az aszályos időszakokban is. A medertározás pozitív hatású lenne a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*) halfajok állományaira is. Ugyancsak indokolt a vízi életközösségek, jelölő fajok védelme érdekében a vízfolyást kísérő cserjesávok és fasorok állandó fenntartása, legalább az egyik parton („ökológiai oldal”).

A Fülöpi-éren a Bagaméri II. véstározó záróműtárgya segítségével történő medertározás a terület egyik legértékesebb láprét-zsombékos-láp komplexumának (Silye-rét) megőrzését szolgálná, ahol mindhárom jelölő lepkefaj is előfordul. Ugyanezek miatt az értékek miatt volna szükség az itteni véstározás megszüntetésére.

A javasolt mederbekapcsolás eredményeként a jelenleg a Fülöpi-ér vízpótlásától elzárt, vízhiányos meder-maradvány bevonásával legalább egy rövid szakaszon kialakulhatna a Fülöpi-ér - Kék-Kálló medréhez kapcsolódó változatos vizes élőhelykomplexum.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A **KE-4** egység területén az erdőrészek nagy részének a célállománya akác, nemes nyár, vagy fenyő. Ezekben javasolt a felújítás során a fafajcsere, javasolt hazai faállománytípusokra áttérni (kocsányos tölgyes, elegyes kocsányos tölgyes vagy hazai nyáras, elegyes hazai nyáras).

A **KE-9** egység területén javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében az önkéntesen vállalható előírások betartása. Az elszántott területrészekben az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek. Továbbá javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét is, hogy a nem elszántott, hanem eredendően szántó művelési ág esetében a gyep konverzió lehetséges lenne-e, élőhelyfejlesztésként, ez csökkentené az esetleges belvíz esetén felmerülő konfliktusokat és a be-mosódás veszélyét is. Ez elsősorban a gyepek közé ékelődő szántóknál lenne kívánatos.

A **KE-11** egység területén a több rekonstrukciós elképzelésre is javaslatot teszünk:

Vízvisszatartás, medertározás: a Kék-Kállónak csapoló-drénező hatása van a környező területekre. A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a

felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk megvizsgálni, hogy lehetséges-e további változtatható külszöbbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése a meglévőkön kívül a Natura 2000 területen belül, úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ne okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani. Ennek kimérésére természetesen geodéziai felmérésre van szükség. A kezelési javaslatnak a KE-2, KE-3 és KE-5 kezelési egységekre is pozitív hatása van, és ezen keresztül pozitív hatása van a nedves élőhelyekhez kötődő jelölő lepkefajokra is. Konkrétan javasolható helyszín a medertározás kivitelezésére a Fülöpi-éren a Bagaméri II. vésztározó záróműtárgya.

Vésztározó működtetése: szükséges volna annak vizsgálata, hogy lehetséges-e a Bagaméri II. tározó működésének leállítása úgy, hogy belvízvédelmi problémát ne okozzon.

A Fülöpi-ér - Kék Kálló medrének bővítése: javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy a Fülöpi-ér torkolati szakasza mentén van-e lehetőség a meder kiterjesztésére. Az ér medrét holt meder-maradvány kíséri, amely jelenleg is vizes élőhelyként funkcionál. Ha van rá lehetőség, akkor ennek a mederszakasznak a bekapcsolásával javasoljuk egy kanyargósabb, a vízrendezés előtti gazdag vizes élőhelykomplexum elemeit tartalmazó meder kialakítását. A javaslat a KE-2 kezelési egység területét is érinti.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

A KE-1 kezelési egység területén javasolt intézkedések a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*) fajok érdekében szükségesek.

A KE-2 és KE-3 kezelési egységek területén javasolt intézkedések a keleti lápi bagoly (*Arytrura musculus*) állománya szempontjából fontosak

A KE-4 egységre javasolt intézkedések a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) állományait növelhetik.

A KE-5 egységre javasolt intézkedések pozitív hatásúak a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) fajokra

A KE-6 kezelési egység területén javasolt intézkedések az ürge (*Spermophilus citellus*), magyar kökös (Pulsatilla pratensis subsp. hungarica), homoki nőszirm (Iris humilis subsp. arenaria), magyar futrinka (Carabus hungaricus) fajok állományainak fennmaradását segítik.

A KE-8 kezelési egységre javasolt intézkedések a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), keleti lápi bagoly (*Arytrura musculus*) állományai szempontjából fontosak.

A KE-9 egységre megadott javaslatok a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) fajok állományai szempontjából fontosak.

A KE-11 egységre megadott javaslatok szinte minden közösségi jelentőségű állatfajra (elsősorban a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*) fajokra) pozitív hatásúak.

További specifikus fajvédelmi intézkedések nem szükségesek.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Élőhelyek: A tervezés alapját jelentő élőhelyterképezés 2012, 2013 és 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzését 10-12 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek (7230, 6510, 6260*, 91I0*) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre és erdőkre kidolgozott módszertan.

A **magyar nőszirm** (*Iris aphylla subsp. hungarica*) és a **magyar kökörcsin** (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica**) esetében szükséges az állományváltozás nyomon követése 10 évenkénti felméréssel.

A **nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*) és a **vérfü-hangyaboglárka** (*Maculinea teleius*) monitorozása NbmR protokoll szerint végezhető transzekt menti számlálással, illetve jelölés-visszafogással. A **keleti lápi bagoly** (*Arytrura musculus*) esetében 3, esetleg 5 évente javasoljuk az imágók számlálását rajzási időszakban (június 15. - augusztus 1), alkalmi lámpázással vagy élve fogó UV-fénycsapák és/vagy illatcsapdák használatával. A populációk egyedszámának becsléséhez jelölés-visszafogás módszerének alkalmazása szükséges.

A rendelkezésre álló adatok alapján a **magyar futrinka** (*Carabus hungaricus*) monitorozása nem feltétlenül szükséges. Amennyiben az élőhelyek állapotában jelentős változás nem áll be, 10 évente elegendő szeptember-októberi talajcsapdás mintavétellel ellenőrizni a jelenlétét.

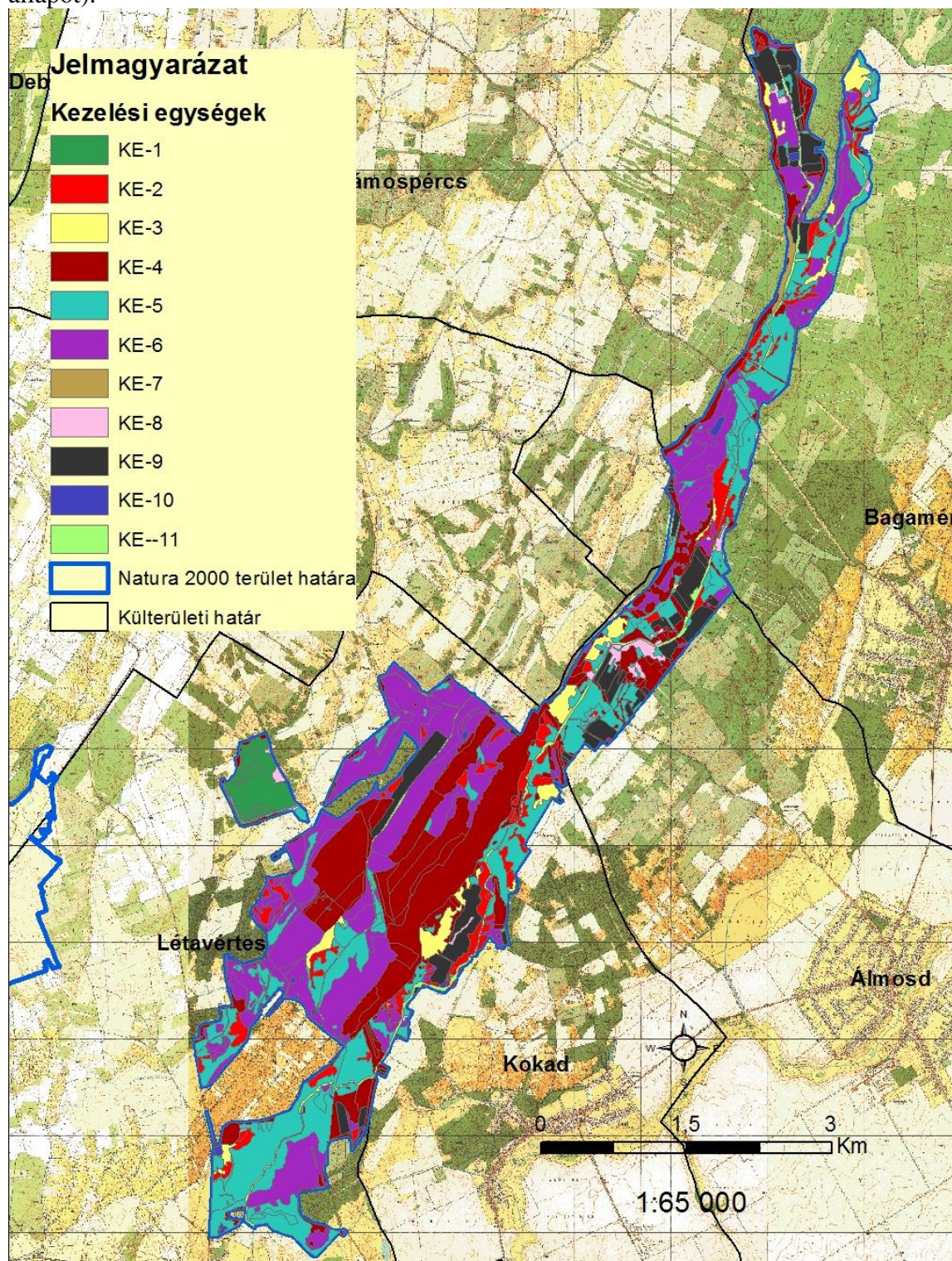
Jelölő és jelölőnek javasolt kétéltű- és hüllőfajok (**vöröshasú unka** (*Bombina bombina*), **dunai tarajosgőte** (*Triturus dobrogicus*), **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*)): a fajok ötévenkénti monitorozása NBmR protokoll alkalmazásával javasolt.

Az **ürge** (*Spermophilus citellus*) állományok optimális monitorozása évente egyszeri (április közepén) területbejárással és standard NBmR módszer szerinti (lyukszámláláson alapuló) relatív sűrűségbecsléssel indokolt. A teljes terület lejárása öt évenként elegendő.

A **szivárványos ökle** (*Rhodeus sericeus amarus*) monitorozását 5 évente kell elvégezni NbmR protokoll szerint.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Kék-Kálló-völgye (HUHN20016) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület 311,62 ha-on átfed az országos jelentőségű Hajdúsági Tájvédelmi Körzettel, mely területrésze a 4130/2007. (XII.27.) számú KvVM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek a lápkánt oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület főként magántulajdonban van, kisebb részben állami tulajdonban, melyből mintegy 254 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában van.

A szántó művelési ágú területeken jellemző a torma termelése, a gyepeket legelőként és kaszálóként hasznosítják.

A Natura 2000 területen található erdőterületek főként magántulajdonban, kisebb részben állami tulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Kék-Kálló-völgye kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Álmosd, Bagamér, Kokad és Létavértes közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 65 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)
L8YMH-4-11	52,43	42,88
LMV1H-R-11	10,37	10,24
LMXEH-8-11	5,37	0,00
LNP7H-U-11	0,73	0,73
LMH7H-L-11	52,84	42,49
LNN1H-L-11	32,29	21,78
LAN1H-8-11	6,3	0,00
LNRMH-A-11	4,72	4,72
LNVMH-J-11	80,89	72,26
LFH7H-E-11	0,93	0,00
LTJEK-3-11	120,46	105,35
LLLUK-C-11	2,19	0,00

LLN1K-L-11	3,43	3,39
LLRMK-A-11	1,26	0,00
LM0UK-R-11	11,49	0,00
LM37K-8-11	0,49	0,00
L2N1K-2-11	10,67	10,02
LMRMK-C-11	0,46	0,00
LMKMK-5-11	1,67	0,00
L1H7K-2-11	30,41	21,74
LTUUK-R-11	3,76	2,67
LN81K-8-11	3,38	0,00
LK81K-5-11	9,09	0,00
LNCMK-Y-11	11,45	0,00
LTRMK-J-11	7,79	4,45
L5KMK-N-11	11,68	9,71
LKDUK-4-11	0,6	0,00
LNXEK-C-11	7,72	3,38
LP5MK-T-11	0,88	0,79
LNW7K-4-11	0,82	0,82
LP37K-A-11	1,53	1,53
LKAEK-M-11	11,03	0,00
LTXEK-H-11	22,06	19,41
LKH7K-L-11	10,76	10,46
L737K-U-11	162,22	0,00
LPDUK-8-11	1,52	0,00
LP0UK-U-11	49,31	44,17
LPXEK-D-11	0,38	0,00
LQ4EK-L-11	0,92	0,00
LQ81K-A-11	3,07	2,41
LYMK-Q-11	83,12	80,89
LJ21K-W-11	27,16	0,00
LNLUK-E-11	10,39	10,2
LNTUK-M-11	58,54	49,47
LQ81K-A-11	3,07	2,41
L7CMK-J-11	22,62	21,18
LQKMK-8-11	7,62	5,77
L7P7K-F-11	38,49	0,00
LQAEK-T-11	17,37	0,00
LQRMK-F-11	30,12	26,98
L8CMK-K-11	46,52	45,5
LR0UK-W-11	3,57	3,57
L8DUK-T-11	48,67	0,00
LA4EK-6-11	9,14	0,00
LR4EK-M-11	4,91	0,00
LR5MK-V-11	1,81	0,00
LR6UK-4-11	2,16	0,00
L9LUK-2-11	70,58	61,04
L997K-4-11	52,69	52,09

LR97K-L-11	15,72	15,00
LKTUK-J-11	2,35	0,00
LRF1K-K-11	6,4	0,00
LRP7K-1-11	14,3	14,18
LRRMK-H-11	7,96	7,26
LUDUK-D-11	97,84	85,03
LF0UK-L-11	66,96	56,71
LJQEK-1-11	9,08	7,14
LRLUK-J-11	24,79	20,8
LRKMK-9-11	13,61	4,6

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a vidékfejlesztésért felelős miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálós hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálós hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Kék-Kálló völgye fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglevő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Kék-Kálló völgye Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.
- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálas takarmány tárolásának tilalma és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.
- Az erdőterületeken a vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) fásításának tilalmát szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalat alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezet-

ten nagy beruházási igényűek. A Kék-Kálló völgye Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon és gyümölcsösökön a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon és gyümölcsösökön a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók és gyümölcsösökön, illetve a mellettük található természetközeli élőhelyek (gyepek, mocsarak, lápok) határán védőszegély kialakítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök.
- Az elnádásodott, elgyomosodott lápi-lápréti területek kíméletes gyepgazdálkodásra alkalmas állapotba („lápkaszáló”) való alakítását szolgáló eszközök.
- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a cserjésedés, fásodás meghatározott (de az egyes területekre differenciált mértékű) visszaszorítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a legeléstől kímélt területrészek kialakítását ösztönző eszközök.
- Magas vadkár kockázatú Natura 2000 területeken kerítés létesítésének támogatása.
- A Natura 2000 gye- és egyéb fátlan területeken az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb állományainak felszámolását szolgáló eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területen jelenleg folyó pályázat neve „Kisvízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén”, azonosítószáma KEOP-3.1.2/F/09-11-2012-0009. Az Európai Unió és Magyar Állam által nyújtott támogatás összege: 354 337 312 Ft. Kivitelezés ideje: 2012.09.03-2015.01.30. Kedvezményezett: Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A pályázat keretében megvalósítandó beavatkozás célja a Natura 2000 terület kiemelkedően értékes lápjain, láprétjein a megfelelő vízellátás biztosítása, ezáltal az érintett élőhelyek állapotának javítása. A projekt során a víz célterületről való gyors levonulásának megakadályozására, és a levonulás lassítására a csatornára összesen 1 db bukós műtárgy építése, melyek kialakításuknak köszönhetően változtatható nyílásúak.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.14. Létavértes	Résztvevők száma: 3
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.14. Létavértes	Résztvevők száma: 40
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014. augusztus (Álmosd, Bagamér, Kokad, Létavértes)	Kifüggesztés darabszáma: 4
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdo-	2013.11.14-től folyama-	http://www.emisszio.hu/n2

Felhasznált kommunikációs eszközök:	A kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
	nosai és vagyongazdálkodók e) a Natura 2000 területen illetékeségi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	tosan	+ facebookon megosztva
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékeségi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 67
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földterületek tulajdonosai és vagyongazdálkodók e) a Natura 2000 területen illetékeségi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtómegjelenés

A társadalmi egyeztetés előkészítése, szervezése:

1. Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Létavértes Város Önkormányzatával.
2. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
3. A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térsvégi televízió, térsvégi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).
4. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre (2014. július és augusztus folyamán). A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő levelek tartalmazták a kommunikációt végző E-misszió Egyesület által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.). A címzettek köre:
 - Érintett önkormányzatok (Álmosd, Bagamér, Kokad, Létavértes, 4 levél)
 - Natura 2000 támogatást 2011-2014 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók, továbbá a HNPI-től földterületeket bérlő gazdálkodók (27 levél).
 - Azon földterületek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (335

levél). (A területen tulajdonosként érintett önkormányzatok és a magyar állam vagyonkezelői külön levélben kerültek értesítésre.)

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
- Észak-Alföldi Regionális Tanács
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
- Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
- Erdészeti szakirányítók (19 levél)

- Agrárkamrai tanácsadók (128 levél)
- Falugazdász területi irodák (17 levél)
- Vadásztársaságok (83 levél)
- Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
- Horgász egyesületek (106)
- Halászati hasznosítók (8 levél)
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.

5. A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 40 fő vett részt.

6. A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 3 fő vett részt.

7. Az érintett önkormányzatok (Álmosd, Bagamér, Kokad, Létavértes) 2014 augusztusában kifüggesztették a fenntartási tervet.

8. A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett vélemények:

Kommunikáció címtette	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	Igen (Kérdezték, hogy miért kell most tervet készíteni, miért nem csatolták a kezelési egységekhez a helyrajzi számokat, miért javasolnak csak kaszálást adott területen, ami most legelő? További kérdés, hogy miért nem szorgalmazza a tervekészítő a cserjeirtást? Gyepterületet lehet-e borenálni (berenálni)? Mikor lesznek földkimérések? Miért nem lehet öntözni? Kaszálási kérelem beadása után 5. napon lehet-e kaszálni? Ezek mellett a támogatási rendszerrel kapcsolatosan is tettek fel kérdéseket: ki kaphat, egyesek miért nem kapnak stb. Megjegyezték, hogy jelentős probléma a vízhiány és vízvisszatartásra volna szükség. Tovább megjegyezték, hogy túl sok a korlátozás, pedig magántulajdonú területek.)	fórumon megjelentek, levélben	részben	Egyes kérdések nem relevánsak a fenntartási terv szempontjából, így nem épültek be a tervbe (pl. miért ilyen sok a Natura terület Magyarországon). A vízvisszatartással kapcsolatosan a terv tartalmaz javaslatokat, hiszen a tervekészítő és a szakértők maguk is jelentős problémának érzik a szárazodást. Ehhez hasonlóan a cserjeirtással kapcsolatos vélemény is megjelenik kezelési javaslatoként. A szarvasmarhával legeltetett területekkel kapcsolatos javaslatokon a tervekészítő jelentősen módosított. A természetvédelmi kezelővel egyeztetve az 5-ös kezelési egységben is lehetővé kell tenni a legeltetést, de korlátozó-sokra is fel kell készülni.

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
	ten a tulajdonosnak kellene eldönteni, mit csinál. Túl sok a Natura terület Magyarországon. Félnék, hogy törvény lesz a javaslatokból, és nem kapnak kompenzációt. Jelezték, hogy az állattartók nem szeretnék, ha mindenhol kaszáló lenne, mivel az ellehetetlenítené őket; nem értik, hogyan lehetnek túllegettetett területek. Létavértesi szarvasmarhatartó gazdák kérését fogalmaztak meg, miszerint az ő területükön (hrszerű lehatárolás vagy kezelési egység megnevezés nélkül) a legeltetés korlátozását és a kizárólagos kaszálást ne írják elő, ezt több indokkal támasztották alá.			
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közel-kezdési Felügyelőség	Igen, (faültetéssel, -kivágással és esetleges növénytelepítéssel kapcsolatosan fogalmazott meg előírásokat).	levélben	nem	Nem releváns a fenntartási terv szempontjából
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	Igen, (Jelezte többek között, hogy a fenntartási tervnek igazodnia kell az erdőtervrendeletek érintett körzetre vonatkozó előírásaihoz, a körzeti erdőtervezés szempontjaihoz, illetve az erdőgazdálkodási szabályokhoz)	levélben	részben	A fenntartási terv erdőkre vonatkozó részei esetében a körzeti erdőterv adatait a tervező figyelembe vette
Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Igen (összefoglaló véleményében kifejtette, hogy a vízgazdálkodási javaslatokkal szakmailag egyetért. A víz-visszatartás csak külön terv alapján lehetséges. Jelzik, hogy a vízfolyások kezelője, fenntartója a belvízkárok elkerülése érdekében köteles meghatározott sávban cserjészni, vízfolyási akadályokat eltávolítani stb. Felveti, hogy a kizárólag védett területek vízháztartásának szabályozásában részt vevő csatornák kezelését az illetékes NPI-nek át kellene vennie.)	levélben	részben	A vízvisszatartási, egyéb rekonstrukciós elképzelésekkel kapcsolatosan a tervbe belekerült, hogy azokat csak tervezés után lehet elvégezni. A fenntartási munkákkal kapcsolatos korlátozások a tervben benne maradtak (pl. cserjeirtással kapcsolatosan), mivel ezeket javaslatoknak tekinti a tervező, amelyek betartása nem kötelező érvényű.
Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Igen, (kérését fogalmazott meg, miszerint a tervbe ne kerüljenek olyan előírások, amelyek korlátozzák a hatá-	e-mailben	részben	A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok, nem kötelező érvényűek, emiatt benne maradtak a tervben annak ellenére, hogy helyenként

Kommunikáció címe	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
	lyos jogszabályokban (1995. évi LVII. törvény, 16. § (3) bekezdés és a 120/1999. (VIII. 6) Korm. rendelet 3. §-a) meghatározott feladatok elvégzését)			akadályozhatják a kezelői feladatok ellátását.
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	Igen (Ügyféli minőségében a fenntartási terv egy részét az Igazgatóság készítette)	Ügyfelek voltak, fórumon és terepbejáráson megjelentek, írásban javasoltak	igen	Ügyféli minőségében a fenntartási terv egy részét az Igazgatóság készítette

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A tulajdonosok észrevételei alapján módosult fenntartási terv részek: A vízvisszatartással kapcsolatosan a terv tartalmaz javaslatokat, hiszen a tervkészítő és a szakértők maguk is jelentős problémának érzik a szárazodást. Ehhez hasonlóan a cserjeirtással kapcsolatos vélemény is megjelenik kezelési javaslatokként. A szarvasmarhával legeltetett területekkel kapcsolatos javaslatokon a tervkészítő jelentősen módosított. A természetvédelmi kezelővel egyeztetve az 5-ös kezelési egységben is lehetővé kell tenni a legeltetést, de korlátozásokra is fel kell készülni.

A Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság észrevétele alapján a vízvisszatartási, egyéb rekonstrukciós elképzelésekkel kapcsolatosan a tervbe belekerült, hogy azokat csak tervezés után lehet elvégezni. A fenntartási munkákkal kapcsolatos korlátozások a tervben benne maradtak (pl. cserjeirtással kapcsolatosan), mivel ezeket javaslatoknak tekinti a tervező, amelyek betartása nem kötelező érvényű.

A Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság véleményében jelzett vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok nem kötelező érvényűek, emiatt benne maradtak a tervben annak ellenére, hogy helyenként akadályozhatják a kezelői feladatok ellátását.

A fenntartási terv erdőkre vonatkozó részei esetében a körzeti erdőterv adatait a tervező figyelembe vette.